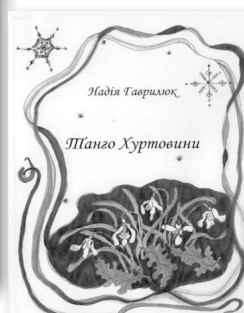
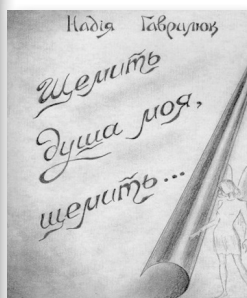

“НЕВЛОВИМА ТАЄМНИЦЯ ПОЕЗІЇ” НАДІЇ ГАВРИЛЮК

В Інституті літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України наприкінці 2013 р. відбулася презентація-обговорення книжок наукового співробітника відділу теорії літератури Інституту літератури Надії Гаврилюк – наукового дослідження “Український поліметричний вірш” та поетичних збірок “Щемить душа моя, щемить”, “Долання меж”, “Танго хуртовини” (усі – видавництво “Фенікс”).

“УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛІМЕТРИЧНИЙ ВІРШ” (К., 2009)

У монографії розглядається проблема українського поліметричного вірша, малодосліджена в українському віршознавстві. Авторка аналізує витоки поліметрії в українській поезії, виокремлюючи народнописаний поліритмічний вірш і книжний нерівноскладовий вірш. У праці зроблено спробу простежити, як на цій основі, поєднуючись із елементами силабо-тонічного та тонічного віршування, постають різні типи поліметричного вірша: ті, які домінують і мають безпосередньо народнописану складову основи (Т. Шевченко), ті, які сприймають цю складову й опосередковано (А. Малишко, актуалізуючи й видозмінюючи тип поліметрії, вживаний Т. Шевченком), та ті, в яких народнописанна основа виступає елементом винятково ліричного вірша чи ліричних елементів епіко-драматичної конструкції (І. Драч). Книжна складова основи, домінуючи в поліметричному вірші, розвивається в її “високому” (М. Бажан, Г. Чубай) чи “низькому” постмодерному, ігровому різновиді (Ю. Андрухович, С. Жадан).

“ЩЕМИТЬ ДУША МОЯ, ЩЕМИТЬ” (К., 2001)

Дебютна збірка Н. Гаврилюк засвідчує: за простими невимушеними словами її віршів, позбавлених зайвих прикрас і ефектів, приховується справжній вогонь потужної душі, яка, незважаючи на випробування долі, спроможна глибоко відчувати й любити. Стрімкі ритми її поезій породжено справжнім натхненням.

“ДОЛАННЯ МЕЖ” (К., 2008)

Перегортаючи сторінки другої збірки поезій Н. Гаврилюк, помічаєш, що мова – добірна, тематика – різна, образи – цікаві... Коли говорити про поетичні засоби, то поетеса теж на висоті: знайдемо тут і тріолет, і рондо, і рондель, і віланель, і ригурнель, і глосу, секстину, баладу, і рідкісний в українській поезії пантум. А ще ж цілий підрозділ сонетів із різним способом римування. Вінок сонетів – звито, рубаї – не забуто...

“ТАНГО ХУРТОВИНИ” (К., 2013)

Третя книжка поезій Н. Гаврилюк продовжує ліричний монолог, розпочатий у дебютній збірці поетеси “Щемить душа моя, щемить...” та в “Доланні меж”. Висока відповідальність за кожний адресований читачеві рядок спонукає авторку до суворої самодисципліни як на рівні емоційно-змістовому, так і в царині мистецької форми. Фаховий віршознавець і майстер канонізованих строф (зокрема сонета), вона відтворює засобами поетичного слова свій досвід любові, дружби і вдячного учнівства.

Модератор заходу *Ольга Блик* відкрила засідання, презентувала запропоновані до обговорення видання. Познайомила учасників вечора із полотнами київської художниці Ірини Шильнікової, яка проілюструвала “Танго хуртовини”, – творами живопису, що стали гармонійним візуальним супроводом, “прозвучали” суголосно поетичним творам Н. Гаврилюк. У своїх виступах учасники зібрання – О. Блик, Н. Костенко, М. Сулима, Л. Скупейко, Олена О’Лір (автонім – Олена Бросаліна), О. Башкірова, О. Белінський, О. Смольницька, О. Кудряшова, О. Поліщук, Ю. Шутенко – наголошували на високому рівні вимогливості до творення класичних версифікаційних форм у поетичних збірках Н. Гаврилюк, рівні, який у гармонійному поєднанні з очевидним хистом авторки дозволяє читачеві отримати справжню насолоду від якісного, талановитого поетичного тексту, від “дивовижної лірики за своєю чистотою, пристрастю, сонячністю, оптимізмом” (О. Белінський, театрознавець, актор, автор збірки містерій “І Слово було у Бога”, що вийшла у Вінниці 2012 р.). Н. Костенко, М. Сулима, Л. Скупейко особливо відзначили ґрунтовну наукову якість, скрупульозність, фаховість літературознавчого дослідження “Український поліметричний вірш”. Учасники зібрання мали змогу насолодитися й “живим” звучанням поезій Н. Гаврилюк у талановитому, чуттєвому виконанні самої авторки, а також Н. Костенко, Оленою О’Лір, О. Смольницької. Зокрема, прозвучали й поезії, перекладені Оленою О’Лір, О. Смольницькою на російську мову. Пролунав і запис музичного романсу на слова Надії у виконанні харківського барда Миколи Воловика.

Наталія Костенко у своєму слові більше зосередилася на книжці “Танго хуртовини”, зазначивши творче зростання авторки. “У назві збірки – вдалому образі “танго хуртовини” – втілено стихію чуття, переживання почуттів любові, розлуки, найніжніших людських порухів душі, що ними вповнено саму збірку. Бачимо в цій книжці блискучі зразки любовної лірики. Так, у добірці “Танго хуртовини” вміщено поезії канонічних форм, та форму тут сповнено передусім живого чуття. Додам, що Надія – це поет-віршознавець. Їй, як нікому, відомі секрети поетичної творчості. Маю сказати, що поети-віршознавці – це не лише “каста”, як влучно пише у своїй передмові до книжки Олена Бросаліна, це товариство людей, які віддані певній справі, бо займаються тим, що дає справжню творчу насолоду. У такому товаристві панує атмосфера шляхетності, тієї шляхетності, якою позначено й поетичні твори Надії”.

Надія Гаврилюк, зокрема, згадала про відроджений у Київському університеті – завдяки зусиллям Наталі Костенко – “віршознавчий семінар”: “Починаючи від 2006 року, відбулося кілька засідань семінару, присвячених пам’яті відомих віршознавців, а також ювілейним датам, різним актуальним питанням віршознавства ХХ – початку ХХІ століття. Ми маємо наразі чотири збірники наукових праць, колективну монографію “Український дольник”¹, наукову віршознавчу конференцію в Києві, традицію ж проведення віршознавчих конференцій підхоплено в Чернівцях, Луцьку”.

Микола Сулима привітав авторку з новою збіркою поезій та зазначив: “Може скластися враження, що вчені, філологи, які пишуть вірші, ніби заповнюють віршознавчі схеми словами, знаючи, як правильно це робити. Але Надія будує свою поезію не лише вміло, професійно вправно, а – найголовніше – талановито. Скажімо, О. Блок, М. Гаспаров уважали, що віршована мова – це плин тексту, який усе більше стає мовою “штучною”, а поета бачили як людину, яка “отнімає аромат у живого цветка” (“Когда Вы стоите на моем пути...”, О. Блок). Але в таких текстах, зроблених філологами-віршознавцями, коли їх осяває талант, душа, почуття, спалахує невловна таємниця

¹ *Український дольник*: Колективна монографія / За ред. Н.В. Костенко; упор. О.М. Собачко. – К: Вид. дім Дмитра Бурого, 2013. – 432 с.

алхімії слова, відбувається перехід знання в почуття, у вищі “надтекстові” сфери. Таку алхімію спостерігаємо у віршах Надії Гаврилюк. Надія не просто досконало володіє віршознавчими схемами, вона заповнює їх – не літерами, словесними конструкціями, а душею. Дуже потужні в її творах складова духу як віри, мотив стосунків із Богом, своєрідна сповідальність. Так, Надія ніби бореться зі словами, “накладає пальці на уста”, бо розуміє, що все “промовлене” може бути спотворене як “вимовлений”, розтаємничений сенс”.

Лукаш Скупейко висловив Надії найкращі побажання від її першого вчителя, викладача літератури Софії Андріївни Скупейко та додав: “Надію я знаю як неймовірно цілеспрямованого науковця, справжнього трудівника. Не кожен має дар так використовувати свій час, не кожен має таку снагу до праці. Аспірантка-заочниця, вона завчасно захистила кандидатську дисертацію, а завдяки своїй працездатності в Інституті здобула авторитет, працює успішно та має широкий обсяг наукових інтересів. У колі її професійних зацікавлень не лише віршознавство – у журналі “Слово і Час” ми опублікували, зокрема, її соціологічне дослідження, присвячене тому, як сучасна молодь сприймає нинішню поезію, якою саме є ця поезія, які автори її створюють”¹.

Олена Бросаліна пригадала цікаву історію знайомства, листування Надії з Ігорем Качуровським: “Усе почалося тоді, коли вийшла друком Надина збірка “Долання меж”. Саме цей букет розкішних “канонізованих строф” мені здалося доречним надіслати як подарунок у Мюнхен Ігореві Васильовичу Качуровському. Бо він, у своєму дуже поважному патріаршому віці не припиняв цікавитися тим, що відбувалося в українській поезії. А найбільше його, учня київських неокласиків, цікавило, чи хтось в Україні плекає нині канонічні, класичні форми поезії. Коли ж я надіслала цю збірку, у відповідь з Мюнхена надійшов лист...”

Надія Гаврилюк: “Лист від Ігоря Качуровського прийшов мені наприкінці серпня 2009 року. Для мене він – справжня легенда. Я не уявляла, як мені йому відписати – людині, яка стільки всього знає, стільки всього здійснила за своє життя. Я уявляла собі, як мало знаю порівняно з ним, тож не одразу й зважилася відповісти. Листування ж це протривало п’ять років. Останнього листа від пана Ігоря я отримала у травні цього року із відгуком на мою збірку “Танго хуртовини”. Це свідчить про те, якою мірою Ігор Васильович був уважний до кожного свого респондента, як він намагався одразу ж прочитати, переглянути, відгукнутися, підтримати незалежно від віку людини, її здібностей, хисту. Він писав: “На столі у мене шість листів, на які я ще не відповів. Аж тут отримую поштою книжку із мого фаху”, – це моя книжка про поліметричний вірш. Або казав: “На столі росте стіжок із непрочитаних книжок”. Та попри це, він встигав шалено багато читати, до того ж дуже ґрунтовно. Листи його завжди було вповнено цікавими моментами. Він розповідав про поезію, віршознавство, історію, культуру, релігію. Інколи ми один одному пересилали ще не опубліковані власні вірші. Потім окремі з надісланих ним поезій я віднайшла у збірці “Ліриці” (Львів: Астролябія, 2013). Це було п’ять років розкішного спілкування. Як я тепер розумію, спілкування це не урвалося, адже залишилися його книжки, які ще потрібно читати, над якими потрібно багато працювати. Доля ж загалом подарувала мені можливість спілкування з багатьма великими людьми. Це, зокрема, пані Віра Вовк. Це Людмила й Олег Белінські – актори, які присутні в цьому залі нині. Подружжя створило перший в Україні шкільний фольклорний театр “Оріяна”, католицький театр “Містеріум”, тривалий час співпрацює з “Радіо Марія”. Пані Людмила Белінська (у дівочстві – Мизнікова) – виконавиця багатьох ролей у театрі та кіно, зокрема ролі Оксани у фільмі “Вечори на хуторі біля Диканьки”.

Ольга Башкірова зазначила: “Мої студенти через поезію Надії Гаврилюк відкривають для себе іншу літературу, мають можливість бачити, якою мірою витонченим, шляхетним може бути сьогочасне поетичне письмо – альтернатива письму постмодерному. Надія має хист оживляти класичну форму, робити її емоційною, глибокою, зрозумілою”.

Матеріал підготувала Олена Поліщук

Отримано 8 квітня 2014 р.

м. Київ

¹ *Н. Гаврилюк*. Українська поезія: рецептивні проєкції // *Слово і Час*. – 2013. – № 2. – С. 52-69.